ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἑπτανήσου, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρσακείῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΔΡΑΧ. 6. ΕΝ ΤΗΙ ΑΛΛΟΔΑΠΗΙ ΦΡΑΓΚΑ ΧΡΥΣΑ 7.

Ἀριθ. 5 **Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Ἰουνίου** **1892.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Τίνες αἱ ἀρεταὶ τοῦ νέου συστήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως. — Πρὸς τί τὸ ταμεῖον τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως.—Τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον.—Γαλῆ.—Προσευχαί.—Ἡ τέχνη τῆς διδασκαλίας.—Παιδαγωγικὰ γνωμικά.—Βιβλιογραφία.—Πρὸς τοὺς κ. συνδρομητὰς τῆς «Ἐκπαιδεύσεως».—Γραμματοκιβώτιον «Ἐκπαιδεύσεως».

ΤΙΝΕΣ ΑΙ ΑΡΕΤΑΙ

ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

(Συνέχεια ἰδὲ φύλλον 4).

Ἕκτη ἀρετὴ τοῦ νέου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος εἶναι ἡ συστηματικὴ διαμόρφωσις τοῦ παρατηρητικοῦ τῶν μαθητῶν. Ἡ γνώμη ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐφηρμόσθη σήμερον μετ' ἐπιμονῆς καὶ ἐπιτυχίας μοναδικῆς εἰς πάντα τὰ μαθήματα οὐ μόνον τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἀλλὰ καὶ τῶν γυμνασίων. Ὑπῆρξεν ἐποχή, (ἥτις παρῆλθεν διὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ Κράτη, ἐπικρατεῖ ὅμως δυστυχῶς παρ' ἡμῖν ἀκόμη), καθ' ἣν εἰς τοὺς μαθητὰς προσεφέροντο λέξεις καὶ πάλιν λέξεις, οὐδὲν δὲ πρᾶγμα διὰ νὰ παρατηρήσωσι, νὰ περιγράψωσι, νὰ ἐξετάσωσι. Οἱ οὕτω παιδευθέντες μαθηταὶ ὁρῶντες δὲν ἔβλεπον καὶ ἀκούοντες δὲν ἤκουον. Κατὰ τοιαύτης συστηματικῆς τυφλωτικῆς μεθόδου ἐπεξῆλθε μετὰ δριμύτητος ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος Βάκων (1561—1626), ὅστις εἶπεν ὅτι ἡ μήτηρ τῶν ἐπιστημῶν εἶναι αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι καὶ ὅτι πᾶσα ἔννοια, ἥτις δὲν σχηματίζεται ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἶναί τι, ὅπερ θολώνει τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν καὶ ἐπιχύνει ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὄχι φῶς ἀλλὰ σκότος. Τὴν γνώμην τοῦ Βάκωνος ἠσπάσθη καὶ λεπτομερῶς ἀνέπτυξε εἰς τὴν διδακτικὴν ὁ Κομένιος. Ὁ δὲ Πεστελότζης ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἡ ἐκ τῆς αὐτοψίας εἰς τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ μόνη φυσικὴ καὶ πρὸς τοὺς νόμους τοὺς αἰωνίους τοῦ πνεύματος σύμφωνος ὁδὸς πρὸς ὀρθὴν τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν. Καὶ ἠδύνατο πολὺ δικαίως νὰ εἴπῃ· «Ἐὰν ἀναθεωρῶν τὰς ἐργασίας μου ἐρωτήσω ἐμαυτόν, τί κυρίως κατώρθωσα περὶ τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας τοῦ ἀνθρώπου; ἀποκρίνομαι τοῦτο, ὅτι ἔθεσα ὡς ἀπαραίτητον θεμέλιον πάσης γνώσεως τὴν χρῆσιν τῆς αὐτοψίας, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας».

Ἔκτοτε ἡ ἀρχὴ αὕτη εὗρε πανταχοῦ ἐφαρμογήν, καὶ τὴν σήμερον πᾶς διδάσκαλος φιλοτιμεῖται τὴν διδασκαλίαν του νὰ καταστήσῃ τοσοῦτον σαφῆ, ὥστε οἱ μαθηταὶ ἀκούοντες αὐτὸν νὰ βλέπωσι οἱονεὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των τὰ λεγόμενα, πρὸ παντὸς δὲ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἡ διδασκαλία νὰ γίνηται ἐπὶ αἰσθητῶν πραγμάτων. Διότι σήμερον ἀνεγνωρίσθη παρὰ πάντων ἡ ἀλήθεια ὅτι, ἂν δὲν γνωρίσωμεν ἀκριβῶς τὰς ὁρατὰς καὶ τὰς ἄλλας αἰσθητὰς τῶν πραγμάτων ἰδιότητας, αἱ παραστάσεις ἡμῶν θὰ εἶναι συγκεχυμέναι, οἱ συλλογισμοὶ ἡμῶν πλημμελεῖς καὶ αἱ ἔρευναι ἡμῶν μάταιαι. «Ὅταν παραμεληθῇ ἡ ἀνατροφὴ τῶν αἰσθητηρίων, εἶπεν Ἄγγλος παιδαγωγός, τότε πᾶσα ἡ μετὰ ταῦτα ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἶναι

ὑπνηρά, συγκεχυμένη, ἀνεπαρκής, ὅπερ οὐδέποτε δύναται νὰ διορθωθῇ». Καὶ ὄντως, ἂν ἐπιστήσωμεν καλῶς τὴν προσοχὴν ἡμῶν, βλέπομεν ὅτι εἰς πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις τὰς ἐπιτυχεῖς παντὸς ἀνθρώπου εὑρίσκεται καὶ ἡ παρατηρητικότης αὐτοῦ λίαν ἀνεπτυγμένη. Οἱ τεχνῖται, οἱ φυσιοδίφαι, οἱ ἰατροί, οἱ φιλόσοφοι, οἱ ποιηταὶ οἱ διαφέροντες τῶν ἄλλων ἔχουν καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ παρατηρεῖν περισσότερον τῶν ἄλλων ἀνεπτυγμένην. Διὰ τοῦτο εἶναι μέγα εὐεργέτημα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὅτι ἡ παιδαγωγικὴ ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας φροντίζει περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ παρατηρεῖν, ἐρευνᾶν. Διότι οὕτως σχηματίζονται ζωηραὶ καὶ πλήρεις ἐντυπώσεις, δι' ὧν ἔπειτα δύναται νὰ ἐγερθῇ οἰκοδόμημα καὶ μέγα καὶ στερεόν.

Ἑβδόμη ἀρετὴ τοῦ νέου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος εἶναι ὅτι τὰς γνώσεις προσφέρει συγκεκριμένας, καὶ οὐχὶ ἀφῃρημένας. Παράδειγμα ἔχομεν τὸ ἀριθμητήριον διὰ τὰ πρῶτα τῆς ἀριθμητικῆς μαθήματα, τὰ μέτρα, τὰ σταθμὰ διδάσκονται ἐν συγκρίσει πρὸς πράγματι ὑπάρχοντα καὶ γνωστὰ εἰς τοὺς μαθητάς. Ἡ γεωγραφία κατ' ἀρχὰς διδάσκεται ὡς πατριδογραφία ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος, ὅπερ οἱ μαθηταὶ βλέπουσι καὶ περιγράφουσι, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν πινάκων, ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ὡς βοηθητικὰ δὲ τῆς ἐποπτικῆς αὐτῆς μεθόδου τῆς γεωγραφίας ἔρχονται εἰκόνες, στεροσκόπια, πανοράματα κλπ. Ἡ γεωμετρία διδάσκεται κατ' ἀρχὰς ἐπὶ στερεῶν γεωμετρικῶν σχημάτων, ἔπειτα δὲ ὡς γαιοδαισία. Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ παιδεύσει τῶν νέων πρέπει νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν ὁδόν, ἣν ἡ ἀνθρωπότης ἐβάδισε. Ὥστε ὅταν αἱ ἀλήθειαι προσφέρωνται συγκεκριμένως εἰς τὰ παιδία σημαίνει ὅτι ταῦτα μανθάνουσιν αὐτὰς ὡς ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα ἔμαθε Καὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ πεισθῇ πᾶς τις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μάθωσιν αὐτὰς κατ' ἄλλον τρόπον. Τὸ νὰ θέλῃ τις ἰδέας γενικὰς ἐννοουμένας μόνον διὰ τῶν μερικῶν νὰ διδάσκῃ πρὸ τῶν μερικῶν εἶναι τόσον ἀφύσικον καὶ ἄλογον, ὅσον ἄλογον εἶναι νὰ θέλῃ τις νὰ ἀναβῇ πρότερον εἰς μέρος τι καὶ ἔπειτα νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς κλίμακος πρὸς ἀνάβασιν, ἢ νὰ θέλῃ τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς κλειδωμένην οἰκίαν πρότερον καὶ ἔπειτα νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ κλειδίου. Ὅταν θέλωμεν νὰ μάθωμεν καλῶς ἓν μάθημα, πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶν ἁπλουστάτων ἐννοιῶν καὶ κατ' ὀλίγον νὰ προβῶμεν εἰς τὰς συνθέτους καὶ συνθετωτέρας. Ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν τῶν ἐννοιῶν. Ἀλλ' ἡ ἀντίληψις αὕτη εἶναι ἀδύνατος, ἂν δὲν διδαχθῶσιν αἱ ἔννοιαι κατὰ τὸν κανονικὸν καὶ φυσικὸν τρόπον. Καὶ ἂν δὲν τηρήσωμεν τὴν τάξιν αὐτήν, αἱ γνώσεις θὰ μένωσι νεκραὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ μαθητοῦ ὡς βάρος μόνον, μικρὰν ἢ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσαι, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διδασκόμενος εἶναι εὐφυής, ὥστε μόνος νὰ ἀναπληρώσῃ τὰ κενά, ἃ ἡ ἀμεθοδία κατέλιπε.

ἀκολουθεῖ

ΠΡΟΣ ΤΙ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ;

Ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ἐπιστολὰς οἰκογενειαρχῶν δημοδιδασκάλων, ὧν ἀποκρύπτομεν τὰ ὀνόματα, ἵνα προφυλάξωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν καταδίωξιν, περιγραφόντων τὰ δεινά των, τὴν δυστυχίαν των, τὴν ἀπελπισίαν των. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἔχουσι νὰ λάβωσιν μισθόν. Πῶς δὲ ζῶσι; εἶναι ἀλγεινὸν καὶ νὰ τὸ ἐνθυμῆταί τις. Δανείζονται ἐπὶ ὑπερόγκῳ τόκῳ καὶ οὕτως ὁ μικρὸς μισθὸς αὐτῶν ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς. Καὶ πρὸς τί πάντα ταῦτα; Διότι παρέδραμον οἱ ἁρμόδιοι νὰ στείλωσι πίστωσιν καὶ διότι τὰς ἀναφορὰς τῶν πασχόντων δημοδιδασκάλων δὲν θεωροῦσιν ἐπειγούσας νὰ ἐνεργήσωσι· ἢ δὲν προφθάνουσι νὰ ἐπαρκῶσι πανταχοῦ, ἀφ' οὗ γίνονται καθ' ἑκάστην τόσαι μεταβολαί. Τὸ ταμεῖον τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐθεωρήθη ὡς πανάκεια καὶ ἐπ' αὐτοῦ ᾠκοδόμησαν πολλοὶ μεγάλας ἐλπίδας ὅτι θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς παιδείας. Λειτουργεῖ δὲ ἤδη τὸ τέταρτον ἔτος. Τακτικὰ δὲ εἰσφέρουσιν αἱ μοναὶ καὶ οἱ δῆμοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος καὶ μέγα ποσὸν κατ' ἔτος συλλέγεται περὶ τὰ 4 ἑκατομ. δραχμῶν. Καὶ τί ἐκέρδησεν ἡ δημοτ. ἐκπαίδευσις ἐντεῦθεν; Τὰ κτίρια τῶν δημοτικῶν σχολείων εἶναι τὰ αὐτά, εἶα καὶ πρότερον, οἱ μισθοὶ τῶν δημοδιδασκάλων καθυστεροῦνται ὡς καὶ πρότερον, καὶ τὸ δημόσιον ἐπιβαρύνεται μὲ μέγα ποσὸν χρημάτων πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείμματος,ὡς καὶ πρότερον, τὰ δὲ δημοτικὰ σχολεῖα ἔγιναν ὀλιγώτερα ἀντὶ νὰ αὐξήσωσι. Τί ἀποδεικνύουσι πάντα ταῦτα; Ὅτι ἡ κακὴ κατάστασις τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν θὰ διορθωθῇ διὰ νομοθεσίας, ἀλλὰ διὰ καλῆς διοικήσεως. Ἀλλὰ τοῦτο ὑποθέτει πάντοτε πρόσωπα ἀγαπῶντα τοὺς

δημοδιδασκάλους καὶ μεριμνῶντα περὶ αὐτῶν. Ὁ Montesquieu εἶπεν· «C'est une très mauvaise politique de changer par les lois ce que doit être changer par les moeurs» δηλ. εἶναι κακὴ πολιτικὴ ἡ ἐπιχειροῦσα νὰ μεταβάλῃ διὰ τῶν νόμων ὅ,τι πρέπει νὰ μεταβληθῇ διὰ τῶν ἠθῶν. Μόνον τοῦτο τὸ καλὸν ἔφερε τὸ ταμεῖον τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὅτι διευκολύνει τὸν Ὑπουργὸν νὰ διορίζῃ ἐν ἑκάστῳ, σχολείῳ ὅσους θέλει διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας, νὰ δημοσιεύῃ παράφορος τμηματάρχης λιβέλλους κατὰ καθηγητῶν ἐκπληρούντων εὐόρκως τὸ καθῆκόν των εἰς βάρος τοῦ ταμείου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ Θεὸς ἠξεύρει καὶ διὰ ποῖα ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα μόνον τακτικὴ ἐξέλεγξις δύναται νὰ φέρῃ εἰς φῶς. Ἀλλὰ τίς νὰ ἐνεργήσῃ αὐτήν; Τὸ ταμεῖον τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς χεῖρας πολιτικῶν κερδοσκόπων ἀπέβη πηγὴ καταχρήσεων καὶ νομίζω ὅτι ἡ συνετωτάτη πρᾶξις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ ἀφήσῃ τὴν περὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως μέριμναν εἰς τὰς κοινότητας. Πῶς δὲ τοῦτο γενήσεται, θὰ πραγματευθῶμεν ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει, καθ' ὅσον τοῦτο εἶναι ζήτημα σπουδαιότατον καὶ ζωτικώτατον διὰ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ἐκπαίδευσιν.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ

Τὸ διδασκαλεῖον τοῦτο ἐφέτος πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς συστάσεώς του παρουσιάζει περισσοτέρους μαθητὰς πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἀπόλυσιν. Διότι ἐν ᾧ πρότερον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολυτέων μαθητῶν δὲν ὑπερέβαινε συνήθως τὸν ἀριθμὸν 32, μάλιστα δὲ ἐν ἔτει 1888 κατέβη μέχρι τοῦ 14 καὶ μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἔφθασε τὸν ἀριθμὸν 44, πέρυσι δὲ καὶ 49, ἤδη ἔφθασε μέχρι τοῦ 79*. Καὶ ἡ συρροὴ αὕτη ἐμφανίζεται ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι τοῦ Διδασκαλείου. Οἱ μαθηταὶ οἱ τακτικῶς φοιτήσαντες ἐφέτος εἰς τὸ Διδασκαλεῖον εἶνε ἐν ὅλῳ 287. Τούτων 79 μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γ' τάξιν, 119 δὲ εἰς τὴν Β', καὶ 89 εἰς τὴν Α'. Μὲ εὐχαρίστησιν δὲ μανθάνομεν ὅτι ἡ συρροὴ αὕτη εἶνε γενικὴ εἰς πάντα τὰ Διδασκαλεῖα καὶ τοῦτο θεωροῦμεν ὡς καλὸν οἰωνὸν διὰ τὴν πρόοδον τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Διότι ἵνα ἔχωμεν τοιαύτην, πρέπει νὰ ἔχωμεν δημόσια σχολεῖα λειτουργοῦντα εἰς πᾶσαν κοινότητα. Μοὶ ἐδόθη ἄλλοτε ἀφορμὴ νὰ ἐξετάσω πόσους διδασκάλους ἀκόμη χρειαζόμεθα. Ἐξεπλάγην δὲ ὅτε εἶδον ὅτι ἐκ 5669 κοινοτήτων, ὅσας ἀναγράφει ἡ τελευταία ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, μόνον δύο χιλιάδες τούτων ἔχουσι σχολεῖα. Πολλοὶ ἐνδέχεται νὰ ὦσιν οἱ λόγοι τῆς λυπηρᾶς ταύτης καταστάσεως, ἀλλὰ κυριώτατος πάντων νομίζω ὅτι εἶνε ἡ ἔλλειψις διδασκάλων. Κατὰ πρόχειρον ὑπολογισμόν, ὃν ἔκαμα, ἂν θέλωμεν νὰ ἐκπαιδεύσωμεν τὸν λαὸν ἱδρύοντες ἄνευ ἐξαιρέσεως πανταχοῦ σχολεῖα, χρειαζόμεθα περὶ τὰς 4 χιλιάδας διδασκάλων. Νομίζω δὲ ὅτι οὐδεὶς πολιτικὸς ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρξεν οὐδὲ θὰ ὑπάρξῃ θέλων νὰ τηρῇ κατ' ἀρχὴν τὸν λαὸν εἰς ἀμάθειαν καὶ ἀπαιδευσίαν. Σήμερον, ὅτε ἀλλαχοῦ τὸ καλῶς ἐννοούμενον πολιτικὸν συμφέρον καὶ ἡ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους των φιλανθρωπία ἄγει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἱδρύωσι σχολεῖα διὰ τοὺς τυφλούς, διὰ τοὺς κωφαλάλους, διὰ τοὺς ἠλιθίους, καταντᾷ ἀπίστευτον εἰς τὴν χώραν τῶν Μουσῶν τὰ $^2/_3$ τῶν τέκνων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, οἱ μέλλοντες πολῖται τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ πρόοδος αὐτῆς, νὰ εἶναι ἐγκαταλελειμμένα εἰς τὴν τύχην των οὐδὲ νὰ μανθάνωσι καὶ αὐτὰ τὰ ἀπαραίτητα εἰς τὸν βίον ἐφόδια τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς. Τοιαῦται σκέψεις παρεκίνησαν ἡμᾶς πάντας νὰ μὴ φεισθῶμεν κόπου, ἵνα παρασκευάσωμεν διδασκάλους ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους. Εὐχῆς δὲ ἔργον ἦτο νὰ ἱδρύοντο καὶ ἄλλα Διδασκαλεῖα πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων, ἵνα οὕτω γίνῃ δυνατή, ἡ μεγαλειτέρα διάδοσις τῆς παιδείας εἰς τὸν λαόν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον θεωρῶ τὴν ἀποστολὴν τῶν Διδασκαλείων μεγάλην μάλιστα δὲ τοῦ ἐν Ἀθήναις, ὅπερ εἶναι Διδασκαλεῖον Πανελλήνιον. Οὐδέποτε αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν εὐδαιμονέστερον ἢ ὅταν διδάσκων βλέπω ἔμπροσθέν μου τὰ τέκνα τῆς Μακεδονίας, τῆς Θρᾴκης, τῆς Λήμνου, τῆς Λέσβου, τῆς μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Καρπάθου, τῆς Κρήτης, τῆς Ἠπείρου, τῆς Πελοποννήσου τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Εὐβοίας, τῆς Θεσσαλίας, τῶν Κυκλάδων καὶ Ἰονίων νήσων, δηλ. πάντα τὰ μέρη τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης πατρίδος ἀντιπροσωπευόμενα· διότι οὕτω διευκολύνεται σπουδαίως ἡ ἀποστολὴ τοῦ καθιδρύματος τούτου, ἥτις εἶναι νὰ μεταδώσῃ τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα τῆς παιδείας πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

* ΣΗΜ. Οἱ κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1891 ἀπολυόμενοι μαθηταὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου ἔχουσι τὸν ἀριθμὸν ὡς ἑξῆς, 26, 25, 39, 14, 30, 32, 32, 32, 14, 23, 29, 19.

.....

Διὰ τοῦτο τὴν προσέλευσιν πολλῶν μαθητῶν πανταχόθεν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐχαιρετίσαμεν ὡς καλὸν οἰωνὸν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἡμετέρας πατρίδος· διότι πείθομαι ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὀργᾷ εἰς ἀληθῆ παιδείαν, ἥτις εἶναι μεγάλη ἀκατανίκητος δύναμις ἐξασφαλίζουσα τὸ μέλλον αὐτοῦ. Καὶ πρότερον προσήρχοντο μαθηταὶ νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ Διδασκαλεῖον. Ἀλλ' οἱ καθηγηταί, ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς ὁ ἀνώτατος τῶν μαθητῶν ἐν ἑκάστῃ τάξει ἦτο ὡρισμένος, ἐξέλεγον τοὺς καλλιτέρους μαθητάς, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέπεμπον. Τὴν μέθοδον ταύτην δὲν ἠκολουθήσαμεν ἡμεῖς ἐφέτος, εἰ καὶ ἐγνωρίζομεν ὅτι αὕτη ἀπήλλαττεν ἡμᾶς πολλῶν κόπων καὶ στενοχωριῶν καὶ περὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ περὶ τὴν πειθαρχίαν τῶν μαθητῶν. Τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου ἐδέχθημεν μαθητὰς διπλασίους τοῦ κεκανονισμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ διαιρεθῶσιν αἱ τάξεις εἰς τμήματα. Ἀλλὰ δυστυχῶς μὴ δυνηθέντες νὰ εὕρωμεν πρὸς μίσθωσιν πλησίον οἴκημα διὰ σχολεῖον κατάλληλον, ἀφήκαμεν τὰς τάξεις ἀδιαιρέτους. Ἡ βλάβη αὕτη ὅμως ἡ ἐντεῦθεν προσγενομένη εἰς τοὺς μαθητὰς νομίζω ὅτι ὑπῆρξεν ἀσήμαντος. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Διδασκαλίου συναισθανόμενοι τὴν ἀποστολήν των καὶ ποθοῦντες τὴν βελτίωσίν των ἐδείκνυον πάντοτε παραδειγματικὴν εὐπείθειαν εἰς τοὺς καθηγητάς των καὶ ἐπιμέλειαν ἐξαίρετον, ὡς εἶδε πᾶς τις ἐπισκεφθεὶς τὸ Διδασκαλεῖον. Ἀλλ' εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ τὸ παράδειγμα τῶν καθηγητῶν. Μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας ἀναφέρω ὅτι ὑπῆρξαν καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, οἵτινες οὐδὲ μίαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἔκαμαν ἀπουσίαν, ἐδίδασκον δὲ πάντοτε μετ' ἐπιμελείας ἀξιεπαίνου τὰ ἀνατεθέντα αὐτοῖς μαθήματα θέλοντες καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος νὰ δείξωσιν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ πρῶτον πάντων πρέπει ἐν τῷ Διδασκαλείῳ νὰ διδάξωσι τοὺς μαθητάς των. Καὶ ἡ τακτικὴ αὕτη καὶ ἀδιάκοπος καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος ἐργασία συνετέλεσεν ὥστε νὰ διδαχθῶσι τὰ μαθήματα καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν καὶ ἀκρίβειαν, τινὰ ἴσως πρώτην φορὰν μετὰ τόσης ἀκριβείας.

Ὡς πρόοδος δὲ τοῦ Διδασκαλείου πρέπει νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ συμπλήρωσις τοῦ προτύπου δημοτικοῦ σχολείου δι' ἓξ τάξεων καὶ ἡ ἐν αὐτῷ γινομένη πλουσία ἄσκησις τῶν μαθητῶν ὡς καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν γνώσεων ἐν ἰδίαις συνεδρίαις παιδαγωγικαῖς, αἵτινες ἀνεγράφοντο πρότερον ἐν τῷ προγράμματι τοῦ Διδασκαλείου καὶ ἐξετελοῦντο, ἀλλ' ἀπό τινος χρόνου πρὸς βλάβην μεγάλην τῶν παιδευομένων διδασκάλων εἶχον παραμεληθῇ, μάλιστα δὲ ὑπῆρξαν καὶ Διευθυνταί, οἵτινες κατήργησαν ἐντελῶς αὐτάς ὡς βλαβεράς. Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ Διδασκαλείου τούτου, καθ' ὃν διωργανώθησαν κατόπιν καὶ τὰ ἄλλα Διδασκαλεῖα, ἦτο σοφώτατος ὀργανισμός, μάλιστα δὲ ἡ διάταξις τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων καὶ ἡ θεωρητικὴ καὶ ἡ πρακτικὴ ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς διάταξις, ἧς τὰ εὐάρεστα ἀποτελέσματα ἐφάνησαν καὶ κατὰ τὰς ἐξετάσεις τῶν ἀπολυομένων μαθητῶν καὶ κατὰ τὴν εὐδοκίμησιν αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ ὡς καλῶν διδασκάλων. Καὶ ὅμως, ἐν ᾧ εἴτε ἐκ συμπτώσεως εἴτε ἐκ προνοίας τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον εἶχε τὸν ἄριστον κανονισμόν, ἐφηρμόζετο δὲ μετὰ φιλοτιμίας καὶ ἐπιμελείας μοναδικῆς, ὡς ἐνθυμοῦνται πάντες οἱ ἐργασθέντες κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, κατόπιν χάριν τοῦ ὁμοιομόρφου βεβαίως, ἵνα μὴ ὑπάρχῃ ἐξαίρεσις, ἐγένοντο μεταβολαὶ καὶ προσώπων καὶ πραγμάτων διαφθείρασαι τὸ Διδασκαλεῖον. Πολλὰ καλά, ἄριστα τοῦ προγράμματος ἀντικατεστάθησαν διὰ κακῶν. Καὶ οὕτω τὸ Διδασκαλεῖον ἐν πολλοῖς ἠστόχει τοῦ σκοποῦ του. Καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μορφωθῶσι διδάσκαλοι καλοί, ὅταν τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς μορφώσεως τῶν δημοδιδασκάλων, ἡ πρακτικὴ αὐτῶν ἄσκησις ἐν τῷ δημοτικῷ προτύπῳ σχολείῳ παρημελεῖτο ἐντελῶς, ὑπῆρχον δὲ Διευθυνταί, οἵτινες ἀπέφευγον συστηματικῶς, δὲν ἠξεύρω διὰ τίνας λόγους, νὰ καθοδηγήσωσι τοὺς μαθητάς των εἰς τὴν πρακτικὴν διαχείρισιν τοῦ ἔργου των; Καὶ συνέβη νὰ ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου διδασκάλους πρωτοβαθμίους προσφάτως ἀπολυθέντας ἐκ τοῦ Διδασκαλείου νὰ ζητῶσι πληροφορίας πῶς γίνεται ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης ἀναγνώσεως, τινὲς δὲ νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰς ἀσκήσεις τῶν παλαιῶν δημοδιδασκάλων, ἵνα μάθωσι πῶς πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ διάφορα μαθήματα. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡμεῖς ἦτο ἀδύνατον νὰ τηρήσωμεν τὴν αὐτὴν τακτικὴν καὶ παρεκαλέσαμεν τὸ Ὑπουργεῖον νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν ζωὴν τὸ πρῶτον πρόγραμμα καὶ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ Διδασκαλείου μέ τινας προσθήκας καὶ τροποποιήσεις, ἐξεπονήσαμεν δὲ πρόγραμμα ἐν πολλοῖς παραπλήσιον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν πρὸς τὸ πρῶτον πρόγραμμα τοῦ Διδασκαλείου, ὅπερ ἐγκριθὲν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου ἠκολουθήσαμεν κατὰ τὰς ἐργασίας τοῦ ἔτους τούτου. Λυποῦμαι δὲ ὅτι ἔχοντες τὸ ἐπίσημον

πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου ὡς κώλυμα δὲν ἠδυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὴν ἁρμόζουσαν θέσιν εἰς μαθήματα μεγάλης σημασίας καὶ σπουδαιότητος. Οὕτω π. χ. τὰ ἱερὰ δὶς μόνον τῆς ἑβδομάδος ἐν ἑκάστῃ τάξει διδασκόμενα διδάσκονται πενιχρῶς διὰ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου. Καὶ ὅμως τὸ μάθημα τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ λαὸς εὑρίσκει παρηγορίαν, ἐλπίδα, δι' οὗ διδάσκεται τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, τὴν πρὸς τὸ κακὸν ἀποστροφήν, δι' οὗ διδάσκεται νὰ συνέχῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν ὑπεράνω τοῦ ταπεινοῦ καὶ γηΐνου, ἔπρεπε νὰ διδάσκεται τοὐλάχιστον 4άκις τῆς ἑβδομάδος. Ἐπίσης ὀλίγος χρόνος ἔχει ὁρισθῇ καὶ διὰ τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, ἥτις σήμερον θεωρεῖται ὡς παιδευτικώτατον καὶ χρησιμώτατον μάθημα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐφάνη ἡμῖν λίαν παράδοξον, ὅτε εἴδομεν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὸ μάθημα τοῦτο συγχωνευόμενον μετὰ τῆς ἱστορίας δηλ. καταργούμενον ἐκ τῶν Διδασκαλείων. Ἐπίσης πρόοδον τοῦ Διδασκαλείου θεωρῶ νὰ γίνῃ καὶ τὸ μάθημα τοῦ τετραχόρδου ὑποχρεωτικὸν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ ὄχι προαιρετικόν, ὡς κατέστησαν τοῦτο ἐσχάτως οἱ παρ' ἡμῖν νομοθέται τῶν νεωτέρων χρόνων. Σοφός τις εἶπεν ὅτι ὁ ἦχος τῆς ἁρμονικῆς μουσικῆς εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις διασχίζει τὸ σκότος τοῦ βαρβαρισμοῦ. Γνωστὸν δὲ μετὰ πόσης ὀξυνοίας οἱ παλαιοὶ ἀνεῦρον τὰ παιδευτικὰ στοιχεῖα τοῦ μαθήματος τούτου καὶ ποίαν σημασίαν ἔδιδον εἰς αὐτὸ ὡς μάθημα μορφωτικόν. Ἀλλ' ἵνα ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπιτυχία τῆς διδασκαλίας τοῦ ᾄσματος ἐν τῷ σχολείῳ πρέπει οἱ διδάσκαλοι νὰ γινώσκωσι πλὴν τῆς ᾠδικῆς καὶ ἓν ὄργανον μουσικόν, ἄνευ τοῦ ὁποίου εἶναι δυσχερεστάτη ἂν μὴ ἀδύνατος ἡ διδασκαλία τῆς ᾠδικῆς. Οἱ Γερμανοὶ προυτίμησαν τὸ τετράχορδον ὡς ἔχον φωνὴν παραπλησίαν πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἔπειτα καὶ ὡς εὐπόριστον καὶ εὔχρηστον· καὶ διδάσκουσι τοῦτο ὡς μάθημα ὑποχρεωτικὸν ἐν τοῖς Διδασκαλίοις. Τοῦτο πρέπει νὰ πράξωμεν καὶ ἡμεῖς. Ὅτι ἀνάγκη πάντες οἱ διδάσκαλοι νὰ γινώσκωσι, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι προαιρετικόν, ἀλλ' ὑποχρεωτικόν.

Ἡ σπουδαιοτάτη ὅμως καὶ κατεπείγουσα ἀνάγκη τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ κτιρίου πρὸς ὑποδιαίρεσιν τῶν τάξεων. Ἡ μέθοδος τῆς μὴ παραδοχῆς τῶν μαθητῶν τῶν προσερχομένων αὐθορμήτως καὶ δι' ἰδίας δαπάνης νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη, ἵνα μορφωθῶσιν ὡς διδάσκαλοι, εἶναι ἡ κακίστη καὶ ἀντιφάσκουσα πρὸς ἑαυτὴν μέθοδος, ἀφ' οὗ στερούμεθα χιλιάδων δημοδιδασκάλων καὶ ἀφ' οὗ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐκλιπαρῶμεν τὰ φῶτα τῶν γραμματοδιδασκάλων! Καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν τοῦ Διδασκαλείου συνεσκέφθη ἐν πολλαῖς συνεδρίαις, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῶν σκέψεών του ὑπέβαλε πρὸ πολλοῦ χρόνου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον συνοδεύσας αὐτὰς καὶ μὲ σχέδιον συμπληρωτικοῦ σχολείου ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Διδασκαλείου, ἀκριβέστατα ἐπεξειργασμένον, ἐξ οὗ πιστεύομεν ὅτι θὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ μελετήσῃ τὸ Ὑπουργεῖον τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ νὰ διατάξῃ νὰ γίνῃ ὅ,τι δέον γενέσθαι, ἵνα μὴ προσκρούσῃ τὸ Διδασκαλεῖον καὶ κατὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος εἰς τὰς αὐτάς, εἰς οἵας καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, δυσχερείας. Πιστεύω δὲ ὅτι ἡ Κυβέρνησις κατὰ καθῆκον θὰ προστατεύσῃ τὸ Διδασκαλεῖον τοῦτο, τὸ φυτώριον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου τοῦ ἔθνους, καὶ θὰ παράσχῃ ὅλα τὰ μέσα, δι' ὧν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ.

ΓΑΛΗ

Αἱ γαλαῖ, τὰ γνωστὰ εἰς ὅλους κατοικίδια ζῷα, ἅπερ εἶναι χρήσιμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ποντικῶν καὶ διὰ τὸ δέρμα αὐτῶν, ὅπερ μεταχειρίζονται εἰς τὰς μηλωτὰς οἱ ἄνθρωποι, διαφέρουσιν ἀλλήλων οὐ μόνον κατὰ τὸ χρῶμα καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τρίχωσιν καὶ τὴν ἰδιάζουσάν τινων ὀργάνων τοῦ σώματος κατασκευήν. Οὕτως αἱ γαλαῖ τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Κίνας γεννῶνται μὲ οὐρὰν, ἀλλὰ πρὶν φθάσουν τὸ φυσικὸν των μέγεθος ἀποπίπτει αὕτη καὶ γίνονται κολοβαί. Αἱ δὲ γαλαῖ τῆς Ἀγκύρας, ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἔχουσι τρίχας μεγάλας καὶ λεπτοτάτας ὡς μέταξαν. Τοιαύτην τρίχωσιν στίλβουσαν καὶ λεπτὴν ὡς μέταξαν ἔχουσιν ὡσαύτως καὶ αἱ γαλαῖ τῆς Σιβιρίας, ὧν τὸ δέρμα εἶναι περιζήτητον ἐν Ῥωσσίᾳ διὰ μηλωτάς. Εἶναι δὲ τὸ χρῶμα τῶν γαλῶν ποικίλον. Καὶ ἄλλαι μὲν εἶναι μονοχρώματοι, ἢ λευκαὶ ἢ μέλαιναι ἢ φαιαὶ ἢ κιτρινωπαί, ἄλλαι δὲ διχρώματοι μὲ ταινίας ἢ στίγματα λευκὰ ἢ καὶ ἄλλου χρώματος, τινὲς δὲ καὶ τριχρώματοι. Ὑπάρχουσι καὶ γαλαῖ ποικιλόδερμοι ὡς εἶναι αἱ τίγρεις, ἀλλὰ τοιαύτας ἀπαντᾷ τις παρὰ ταῖς γαλαῖς τῆς Σιβιρίας.

Ἡ κεφαλὴ τῆς γαλῆς εἶναι σφαιρική, τὸ ῥύγχος

(μούρη) πολὺ μικρὸν καὶ στρογγύλον, ἡ δὲ ῥὶς αὐτῆς γωνιαία, ψιλή. Τὰ χείλη εἶναι παχέα καὶ εὐκίνητα, τὸ δὲ ἄνω φέρει βαθεῖαν ἐγκοπὴν ἐν τῷ μέσῳ καὶ τρίχες χονδραὶ προβάλλουσι ὥσπερ μύστακες ἐκ τοῦ ῥύγχους καὶ τῆς γνάθου. Αἱ γνάθοι εἶναι ἐξωγκωμέναι καὶ τοῦτο προέρχεται οὐχὶ διότι εἶναι πολύσαρκοι, ἀλλ' ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὀστῶν. Τὰ ὦτα εἶναι τριγωνικά, ἀποστρογγυλούμενα πως εἰς τὴν κορυφήν. Καὶ ἔξωθεν μὲν καλύπτονται ὑπὸ τριχῶν, ἔσωθεν ὅμως εἶναι ἄ ριχα. Ταῦτα ἔχουσιν αἱ γαλαῖ πάντοτε ὀρθά, μόνον ὅταν παίζωσι πρὸς ἀλλήλας ἢ ὅταν ἐρίζωσι πρὸς τὸν κύνα προσπιέζουσιν αὐτὰ ὀλίγον. Τὰ ὄμματα εἶναι μεγάλα, στρογγύλα καὶ χρυσοπράσινα μὲ μίαν κόρην στενήν, ἥτις ὅμως ἐν τῷ σκότει εὐρύνεται κυκλικῶς καὶ βοηθεῖ τὴν γαλῆν νὰ βλέπῃ ἀκριβῶς καὶ εἰς ὀλίγον φῶς, καί νὰ συλλαμβάνῃ κατὰ τὴν νύκτα τοὺς ποντικούς, τὸ νοστιμώτατον τοῦτο τῶν γαλῶν ἔδεσμα (φαγητόν). Οἱ ὀδόντες εἶναι ὀξεῖς πάντες. Καὶ πρόσθεν μὲν εἶναι δώδεκα, ἓξ ἐφ' ἑκατέρας σιαγόνος. Διὰ τούτων τέμνει τὴν τροφήν, διὸ καὶ καλοῦνται τομεῖς. Ἑκατέρωθεν δὲ τῶν τομέων εἶναι ἀνὰ δύο εἰς ἑκάστην σιαγόνα μεγάλοι ὀδόντες, ὀξεῖς καὶ λίαν ἰσχυροί, οἵτινες ὀνομάζονται κυνόδοτες. Τοιούτους δὲ ὀδόντας ἔχουσι πάντα τὰ σαρκοφάγα ζῷα π. χ. ὁ κύων, ὁ λύκος, ἡ ἀλώπηξ, ἡ ἄρκτος καὶ ἄλλα ζῷα, ὡς καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἰς ἃ χρησιμεύουσιν ἵνα δι' αὐτῶν σπαράττωσι τὰς σάρκας τῶν ἄλλων ζῴων. Μετὰ τοὺς κυνόδοντας ἔρχονται οἱ τραπεζῖται, ὧν εἶναι ὀκτὼ μὲν ἄνω, τέσσαρες ἐφ' ἑκατέρας σιαγόνος, ἓξ δὲ κάτω τρεῖς ἐφ' ἑκατέρας σιαγόνος. Ὥστε τὸ σύνολον τῶν ὀδόντων τῆς γαλῆς εἶναι τριάκοντα. Ἡ γλῶσσα εἶναι χονδρὰ καὶ σαρκώδης καὶ ἰδίᾳ ἀξία προσοχῆς διὰ τὰς λεπτοτάτας κερατώδης ἀκάνθας, αἵτινες φύονται ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας αὐτῆς διευθυνόμεναι πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ σχηματίζουσαι οὕτω τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γλώσσης τραχεῖαν καὶ κοπτερὰν ὥσπερ ρίνην. Ὁ τράχηλος εἶναι βραχὺς καὶ στρογγύλος, τὸ δὲ σῶμα εὐθυτενὲς καὶ ἰσόπαχον, ὥστε δὲν γίνεται εἰς τὰ ὄπισθεν λεπτότερον ὡς εἰς τὸν κύνα. Ἡ οὐρὰ εἶναι μακρά, σχεδὸν τοσαύτη, ὅσος εἶναι ὁ κορμὸς τοῦ ζῴου. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ ἡμίσεος εἶναι χονδροτέρα, κατόπιν ὅμως γίνεται λεπτοτέρα. Ὅταν βαίνῃ ἐπὶ στενῆς δοκοῦ, μεταχειρίζεται τὴν οὐρὰν πρὸς ἰσορροπίαν, ὡς μεταχειρίζονται οἱ σχοινοβάται τὴν ῥάβδον. Οἱ πόδες εἶναι βραχεῖς μᾶλλον καὶ ἰσχυροί. Πίπτουσα δὲ ἀπὸ μεγάλου ὕψους ἵσταται εἰς τοὺς πόδας της. Καὶ οἱ μὲν ὄπισθεν δάκτυλοι εἶναι τέσσαρες, οἱ δὲ ἔμπροσθεν πέντε. Οἱ ὄνυχες εἶναι ὀξεῖς καὶ γαμψοί, οὓς ὅταν βαδίζῃ κρατεῖ ἐπάνω κεκρυμμένους μεταξὺ τῶν δακτύλων καὶ μόνον ἐξάγει αὐτοὺς ὅταν θέλῃ νὰ ἀμύξῃ (ἀμύττω=ξυαρίζω) (ἀκολούθεῖ).

ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ

2. Δέησις πρὸς φωτισμόν. (1)

Θεὲ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν, εὐχαριστοῦμέν σοι κλίνοντες ἐνώπιόν σου γόνυ εὐσεβείας καὶ εὐγνωμοσύνης ὅτι εἶχες τὴν χεῖρά σου ἐφ' ἡμῶν καθ' ὅλον τοῦτο τὸ ἔτος, ὅτι διεφύλαττες ἡμᾶς ὑγιεῖς καὶ καθωδήγεις εἰς ἐπιμέλειαν καὶ εὐπείθειαν καὶ ὑποταγήν! Διὰ τῆς προστασίας σου ἐφθάσαμεν εἰς ὃ σημεῖον ἤδη ἐφθάσαμεν. Οὐδὲν εἴμεθα ἄνευ σοῦ καὶ οὐδὲν ἄνευ τῆς βοηθείας σου κατορθοῦμεν. Ἐπίβλεψον ὡς πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος καὶ κατὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην τοῦ βίου ἡμῶν ὥραν καὶ φώτισον ἡμᾶς, ἵνα μὴ φανῶμεν κατώτεροι τῶν προσδοκιῶν τῆς πατρίδος. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

3. Προσευχὴ κατὰ συκοφαντίας.

Οὐδὲν πρᾶγμα λυπεῖ περισσότερον τὸν ἀθῶον ἄνθρωπον ἢ νὰ θεωρῆται παρὰ τῶν ἄλλων χειρότερος παρ' ὅτι εἶναι. Ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κτῆμά του, ὅπερ ἕκαστος ὀφείλει νὰ εὐλαβῆται, ὡς εὐλαβεῖται τὴν ξένην οἰκίαν, τὸν ξένον ἀγρόν, τὸ ξένον πρᾶγμα. Διὰ τοῦτο ἡ κακολογία, ἡ συκοφαντία ὅτι ἔπραξεν ὁ δεῖνα ἄνθρωπος πρᾶξιν ἢ εἶπε λόγον, τὸν ὁποῖον δὲν εἶπεν, εἶναι εἶδος κλοπῆς, εἶδος δολοφονίας, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ὁ Θεὸς συγχωρεῖ, κατακρίνουσι δὲ καὶ δικαίως οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι. Ἀπὸ τὸ μυσαρὸν τοῦτο ἁμάρτημα τῆς κακολογίας, τῆς συκοφαντίας, προφύλαττε ἡμᾶς, πανάγαθε πάτερ, καὶ ὁδήγει ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Ἀμήν.

4. Προσευχὴ κατὰ τοῦ ψεύδους.

Ἡ ἀλήθεια, ἡ εἰλικρίνεια, εἶναι ὁ στολισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ψεῦδος εἶναι ὕβρις, ἐξευτελισμὸς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἴμεθα ἄνθρωποι καλοὶ τιμώμενοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀγαπώμενοι ἀπὸ τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο παρακαλοῦμέν σε θερμῶς, πανάγαθε πάτερ, δίδε ἡμῖν θάρρος νὰ λέγωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, νὰ μὴ κρύπτωμεν τὰ σφάλματα ἡμῶν, ἀλλὰ νὰ ἐξομολογώμεθα αὐτά, νὰ μετανοῶμεν· διότι τὰ ἐπράξαμεν καὶ νὰ ἐπανορθῶμεν πᾶν ἀδίκημα γενόμενον εἴτε εἰς τοὺς συμμαθητὰς ἡμῶν εἴτε εἰς ἄλλον ἄνθρωπον. Σύ, Θεὲ ἡμῶν, ὅστις εἶσαι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, προστάτευε καὶ ἡμᾶς νὰ εἴμεθα πάντοτε φιλαλήθεις καὶ τίμιοι. Ἀμήν.

(1) Ἡ προσευχὴ αὕτη ἐγένετο ἀρχομένων τῶν ἐξετάσεων τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ὅ,τι διδάσκομεν πρέπει οἱ μαθηταὶ νὰ ἐννοήσουν καλὰ καὶ νὰ γίνῃ αὐτῶν κτῆμα. Κατὰ πολλοὺς τρόπους δυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο. Τὸ ἁπλούστατον εἶναι νὰ δείξωμεν τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς μαθητάς. Ὅ,τι βλέπει ὁ ἄνθρωπος ἐννοεῖ καὶ μανθάνει. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ παιδία εἶναι ἐπιπόλαια καὶ πολλάκις παρατρέχουν τὰ πράγματα, πρέπει κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην νὰ τηρῶνται οἱ ἑξῆς κανόνες·

1. Ὅ,τι δεικνύεται εἰς τοὺς μαθητὰς εἴτε γράμμα εἴτε φυτὸν εἴτε ἄλλο τι πρέπει νὰ εἶναι πλῆρες καὶ τέλειον.

2. Πάντες οἱ μαθηταὶ νὰ παρατηρήσωσι τοῦτο ἀκριβῶς καὶ νὰ ἀντιληφθῶσιν ὀρθῶς. Διὰ τοῦτο τὰ γράμματα πρέπει νὰ γράφωνται μεγάλα εἰς τὸν μαυροπίνακα, οἱ μύωπες νὰ κάθηνται πλησιέστερον, τὰ μέρη τοῦ διδασκομένου πράγματος νὰ δεικνύωνται εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκ τοῦ πλησίον κ.τ.τ.

3. Τὰ δεικνυόμενα πρέπει νὰ εἶναι τόσα, ὅσα δύνανται νὰ τηρήσωσιν εἰς τὴν μνήμην των οἱ μαθηταί. Ἐν τῷ σχολείῳ δὲν πρόκειται περὶ πολλῶν γνώσεων, ἀλλὰ περὶ βεβαίων.

4. Κατὰ τὴν δεῖξιν τοῦ πράγματος τὸ ὄμμα τοῦ διδασκάλου πρέπει νὰ εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀντικείμενον τὸ παρατηρούμενον.

5. Πᾶν πρᾶγμα παρατηρούμενον πρέπει νὰ ὀνομάζηται καὶ διὰ καταλλήλου ὀνόματος, ἵνα μονιμοποιῆται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΓΝΩΜΙΚΑ

(Συνέχεια ἰδὲ φύλλον 2 σελ. 14).

9. Οἱ παλαιοὶ εἶχον τὸν Ὅμηρον, οἱ Χριστιανοὶ οἱ πρῶτοι τὴν Παλαιὰν καὶ νέαν Διαθήκην, οἱ μεταγενέστεροι τὴν ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν ὡς οἰκογενειακὸν βιβλίον, ἡμεῖς σήμερον δὲν ἔχομεν τίποτε.

10. Τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τοῦ δημοτικοῦ σχολείου πρέπει νὰ διεγείρωσι διὰ τῆς καταλλήλου ὕλης καὶ τῆς οἰκογενείας τὸ ἐνδιαφέρον καὶ οὕτω νὰ γίνωνται αἱ σχέσεις σχολείου καὶ οἰκογενείας στενότεραι.

11. Σφάλμα σπουδαιότατον τῆς ἀνατροφῆς εἶναι ὅτι θέλει νὰ κάμῃ τὰ μικρὰ παιδία προώρως ἡλικιωμένους.

12. Εἶναι περίεργον ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἐν ᾧ ἐμφυτεύουσι εἰς τὰ παιδία τὸν φθόνον, τὴν ζυλοτυπίαν, τὴν ἅμιλλαν διὰ νὰ μανθάνωσι, ἔπειτα ξενίζονται διὰ τὰς κακίας αὐτάς, τὰς ὁποίας θεωροῦσιν ἐμφύτους εἰς τὸν ἄνθρωπον. Δὲν εἶναι ἔμφυτοι, διδάσκαλε, ἀλλ' ἐφυτεύθησαν ἀπὸ σέ.

Rousseau.

13. Ὁ σκοπὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶναι νὰ δώσῃ πολλὰς γνώσεις, ἀλλ' ὀρθάς.

14. Ὅλος ὁ σωρὸς ἀπὸ ὄργανα καὶ μηχανὰς δὲν μοὶ ἀρέσκει κοθόλου. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπίδειξις ἀποκτείνει τὴν ἐπιστήμην. Τὸ παιδίον τρομάζει τὰς μηχανὰς καὶ τὰ σχήματα καὶ προσέχει μᾶλλον εἰς αὐτὰ ἢ εἰς τὴν οὐσίαν.

Rousseau.

15. Καθὼς ἐκθηλύνεται τὸ σῶμα τοῦ δεσπότου, ὃν ἐνδύουσι καὶ δι' ὃν ἐργάζονται οἱ ὑπηρέται, οὕτως ἐκθηλύνεται καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ, ὅπερ προφυλάττεται ἐν τῇ μαθήσει ἀπὸ ἔντασιν τῆς πνευματικῆς δυνάμεώς του. Καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπεν οἱ ἄνθρωποι, καθὼς ἐπιμελοῦνται νὰ ἐξεύρωσι μεθόδους, ὅπως μανθάνωσιν ἀνέτως τὰς ἐπιστήμας, νὰ φροντίσουν νὰ ἐξεύρουν καὶ μέθοδον, καθ' ἣν νὰ μανθάνωσι κοπιάζοντες. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαιότατον.

Rousseau.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ πρὸς χρῆσιν τῶν δημοδιδασκάλων ὑπὸ **Μ. Σακελλαροπούλου**, Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ Διδασκαλείου *ἔκδοσις δευτέρα*.

Ὅσον οὔπω βλέπει τὸ φῶς τὸ δεύτερον ἤδη σύγγραμμα χρήσιμον εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους. Γεγραμμένον ἐν γλώσσῃ σαφεῖ καὶ ἐν πλήρει τοῦ πράγματος γνώσει ἐγένετο εὐθὺς ἐκδοθὲν ἀσπαστὸν ἀνάγνωσμα τῶν δημοδιδασκάλων, ἤδη δὲ συμπληρούμενον καὶ τελειούμενον θὰ ἀποβῇ ἀσφαλὴς ὁδηγὸς αὐτῶν. Ἐπιφυλαττόμεθα πλείονα περὶ τούτου νὰ γράψωμεν μετὰ τὴν ἔκδοσιν.

ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ ἢ ἡ πρώτη ἀνάγνωσις ἐντὸς μηνὸς διδασκομένη κατὰ μέθοδον ἁπλουστάτην ὑπὸ Π. Π. Οἰκονόμου. Ἔκδοσις 12. Τιμὴ διὰ τοὺς δημοδιδασκάλους προπληρωτέα λεπτὰ 20.

Ὁ συγγραφεὺς δι' ἐπιμόνου ἐρεύνης τοῦ τελειοτέρου διετύπωσεν οὕτω τὴν πρώτην ἀνάγνωσιν, ὥστε μὴ ἀφυεῖς μαθηταὶ μανθάνουσι νὰ ἀναγινώσκωσι εἰς 12 μαθήματα. Καὶ τὴν μέθοδον αὐτὴν ἁπλουστάτην οὖσαν, ὥστε νὰ δύνανται αὐτὴν μετ' εὐκολίας νὰ μεταχειρίζωνται καὶ οἱ γραμματοδιδάσκαλοι ἐξηγεῖ διεξοδικῶς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Ἀλφαβηταρίου. Ἀφ' οὗ ἡ ἀνάγνωσις θεωρεῖται καὶ δικαίως σπουδαιότατον μάθημα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, δίκαιον εἶναι νὰ προτιμῶνται ἐν τοῖς σχολείοις τὰ βιβλία τὰ μᾶλλον τῶν ἄλλων συντελοῦντα εἰς τὸν σκοπόν.

Πρὸς τοὺς κ. συνδρομητὰς τῆς "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ,,

Εἰς τὸ ἐρώτημα τίνα εἶναι τὰ καλλίτερα βιβλία, ἃ ἐθέσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ, ἐλάβομεν μεταξὺ ἄλλων γνωμῶν καὶ ἐκτενῆ πραγματείαν, ἣν θέλομεν δημοσιεύσῃ ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ. Ἡ πραγματεία αὕτη ὁμολογῶ δημοσίᾳ περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὸν διδασκαλικὸν κλάδον καὶ δεικνύει ὅτι μὲ ὅλον τὸν πόλεμον, ὃν ἔχουσιν ἄνωθεν οἱ δημοδιδάσκαλοι, μὲ ὅλην τὴν ἀστοργίαν, μεθ' ἧς φέρονται πρὸς αὐτοὺς οἱ ἁρμόδιοι, ἐγκλείει δυνάμεις, αἵτινες κοσμοῦσι τὸ ἔθνος ἡμῶν. Διδάσκαλοι ἑνωθῆτε, ἀδελφοποιηθῆτε, διδάξατε ὅτι ὑπάρχετε, ὅτι δὲν ἀνέχεσθε ἀδίκως νὰ σᾶς δέρουν, νὰ σᾶς ὑβρίζουν καὶ θὰ νικήσητε. Ἀγαπᾶτε τὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ ὑποστηρίξατε αὐτὴν νὰ ζήσῃ. Προῆλθεν ἐκ τοῦ μέσου τοῦ διδασκαλικοῦ κλάδου καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ θεωρῆτε αὐτὴν ξένην. Ἡ δυστυχία ἡ ἰδική σας ἀντηχεῖ εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ θὰ ἐργασθῇ ἐκθύμως ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἰω. Ρ., Γ. Μ. καὶ Κ. Κ. ἐν Μεγουλιάνοις. Συνδρομὰς ἐλάβομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν. Ἀναμένομεν καὶ ἄλλας. Ὁ κ. Π. Στ. ἐνεκρίθη.—Χρ. Γ. Κ. ἐν Καρδίτσῃ, Μ. Τζ. καὶ Κ. Καπ. ἐν Λαρίσῃ, Εἰρ. Ν. Φ., Αν. Κ. Εἰρ. Λ., Ελ. Τρ., Μ. Κ., Ρ. Π. ἐν Σύρῳ, Αδ. Σκ. καὶ Λ. Κ. ἐν Ζακύνθῳ, Κ. Κ. καὶ Γ. Α. Στρ. ἐν Καλάμαις, Γρ Λ. ἐν Σούρπῃ, Γ. Ι. Κ., Π Ξ., Εὐστ. Οἰκ. Χρ. Ρ. ἐν Λεβαδείᾳ. Ἀρ. Π. ἐν Βραχατίῳ, Ἰ. Β· Γ. ἐν Βλαχορραφτίῳ, Ἰ. Δ. ἐν Μπουγματίῳ, Ἰω Π. ἐν Σχωρετσιάνοις, Ἀπ. Ν. ἐν Καλαρρύταις, Κ. Δ. Β. ἐν Ἀκρωτηρίῳ Θήρας. Φρ. Κ. καὶ Ἀγγ. Σπ. ἐν Ἄνδρῳ, Β. Β. ἐν Τριπόλει, Ἀθ. Κ., Δ. Κ· καὶ Σ. Γ. ἐν Ἀστακῷ, Ἐμμ. Π. καὶ Π Ὀρ. ἐν Βρουλιοῖς Σελλασίας, Σ. Γ. Κ , Χρ. Μ., Ἐλ. Π. ἐνταῦθα, Ι. Κ. Θ, Κ. Μ., Γ. Ρ. καὶ Ἰ. Π. Π. ἐν Γαργαλιάνοις, Ἰ. Σ. Στ. ἐν Μικρομάνῃ, Ἰω. Ἀγ. ἐν Βάρῃ Σύρου, Ὀδ. Γ.Ι. ἐν Γαρδικίῳ, Ἰω. Λ., Χρ. Δρ. καὶ Ε. Ι. Τρ. ἐν Λαμίᾳ, Δ. Δεσ. ἐν Πειραιεῖ, Γ. Οἰκ. Ι. Λ. Δ. Αγ. καὶ Αγ Ν. ἐν Ῥαψάνῃ, Α. Κ. Γ. ἐν Ῥάφτῃ Ἡραίας, Ι Γ. Λ. Μῆλος, Δ. Ε. ἐν Μονοπολάτοις, Γ. Α. Τσ. ἐν Ἀργοστολίῳ, Δ. Κ. ἐν Πλατάνῳ Ἀλμυροῦ, Εὐγ Α. Αν. καὶ Π. Π. ἐν Πάτραις, Φ. Ι Φ. καὶ Ἀθ. Σ. Γρ. ἐν Βόλῳ, Ν. Αν. ἐν Ἀγίῳ Κων]νῳ, Ἀθ, Β. ἐν Δημιτσάνῃ, Ἰω. Μ. ἐν Αἰγιαλῷ Σάμης, Χρ. Βλ. ἐν Μαυρομματίῳ, Περ. Δ. ἐν Λεχουρίῳ, Φ. Θ. Φ. ἐν Λιγουδίτσῃ, Π. Τσ. καὶ Δ Ἡ. ἐν Πόρῳ, Ἐμμ. Δ. Κρ. ἐν Μούρεσι, Δ. Γ. Ἰθ. ἐν Σαρατσᾷ, Ἀν. Μ. ἐν Τυρνάβῳ, Αἰ. Κ. καὶ Φλ. Κ. ἐν Σίφνῳ Εὐχαριστοῦμεν δι' ἀποστολὴν συνδρομῆς ὑμῶν· Ἀποδείξεις λαμβάνετε. Ἀρ. Στ. ἐν Θουρίᾳ Συνδρομὴ ἐλήφθη, εὐχαριστοῦμεν. Περὶ τῶν αἰτουμένων πληροφοριῶν ἐστάλη πρὸ ἡμερῶν δελτάριον. Πῶς δὲν ἐλήφθη ; Ἀριθμὸς ἐντάλματος σταλέντως οἰκείῳ ταμίᾳ 2171. Ὁδοιπορικὰ δὲν πληρόνονται.—Κ. Παπ. καὶ Ι. Σ. ἐν Ἀμφίσσῃ Θερμὰς εὐχαριστίας δι' ἀποστολὴν συνδρομῶν. Παρακαλοῦμεν, φροντίσατε καὶ διὰ τὰς λοιπὰς δραστηρίως. Αἰτηθεὶς κατάλογος ἀπεστάλη. — Μιχ. Γρ. ἐν Μεθώνῃ. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐγενῆ καὶ φιλόφρονα ἡμῶν γνώμην. Μετὰ τῆς ἀποδείξεως λαμβάνετε καὶ αἰτηθέντα βιβλία.—Ἀθ. Π. ἐν Γυθείῳ. Αἴτησις ὑμῶν ἐκτελεσθήσεται. Παρακαλοῦμεν, ἐνεργήσατε ταχέως εἴσπραξιν καὶ ἀποστολὴν πάντων τῶν συνδρομῶν.—Σπ. Ἀρχ. ἐν Κομποτίῳ. Εὐχαριστοῦμεν δι' ἀποστολὴν συνδρομῆς. Παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιστρέψητε φύλλα. Χ. Κρ.—Π. Β. ἐν Ζαβέρδῃ. Εὐχαριστοῦμεν δι' ἀγαθὰ καὶ φιλικὰ πρὸς ὑμᾶς αἰσθήματα. Συνδρομαὶ ἐλήφθησαν. Καὶ παλαιοὶ δικαιοῦνται εἰς ἐξέτασιν. — Ἰω. Π. ἐν Ἀγίῳ Λαυρεντίῳ. Παρακαλοῦμεν νὰ ἀποστείλητε φύλλα Γρ. ὧν ἔχομεν ἀνάγκην. Σ. Β. Π. ἐν Κάτω Μπέλεσι. Εὐχαριστοῦμεν δι' ἀποστολὴν συνδρομῆς καὶ ἀγαθὴν ὑμῶν κρίσιν Τὸ πρῶτον φύλλον ἐξηντλήθη, ἂν ἀνατυπώσωμεν θὰ σᾶς στείλωμεν. Π. Ρ. ἐν Πύργῳ Καλλίστης Θήρας Εὐχαριστοῦμεν διὰ συνδρομήν. Φύλλα πιστεύομεν ἐλάβατε νῦν ἀσφαλῶς. Εὐθ. Ι. Π. ἐν Ἀμπελακίοις· Εὐχαριστοῦμεν δι' ἀποστολὴν συνδρομῆς. Παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιστρέψητε φύλλα Ελ. Χ. διότι ἔχομεν ἀνάγκην αὐτῶν. Σᾶς συγχαίρομεν διὰ τοὺς εὐγενεῖς πόθους σας. Χαρ. Τζ. ἐν Ἀγίᾳ Εὐφημίᾳ. Συνδρομή σας ἐλήφθη. Αἱ ἐξετάσεις κατὰ νόμον ἐνεργοῦνται ἐντὸς τοῦ Αὐγούστου, τὴν ἡμέραν προσδιορίσῃ τὸ ὑπουργεῖον δι' ἰδίας διαταγῆς. Δ. Κ. Κ. ἐν Ζακύνθῳ. Περὶ ὑποθέσεως ὑμῶν φροντίζομεν. Ἐπὶ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ θὰ σᾶς γράψωμεν. Ε. Δ. Σχ. ἐν Ἄρτῃ. Ἐλάβομεν δραχμὰς 4. Ἡ ἐτησία ὅμως συνδρομὴ εἶναι 6 δρ., ὥστε ἀποστείλατε συμπλήρωμα δύο συνδρομῶν. Π. Τσ. καὶ Δ. Ἐ ἐν Πόρῳ. Θερμὰς εὐχαριστίας διὰ συνδρομάς. Αἰτηθέντα φύλλα σταλήσονται ἐκ νέου. Ὁ κ. Π. ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ φύλλα μας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1892—3039.